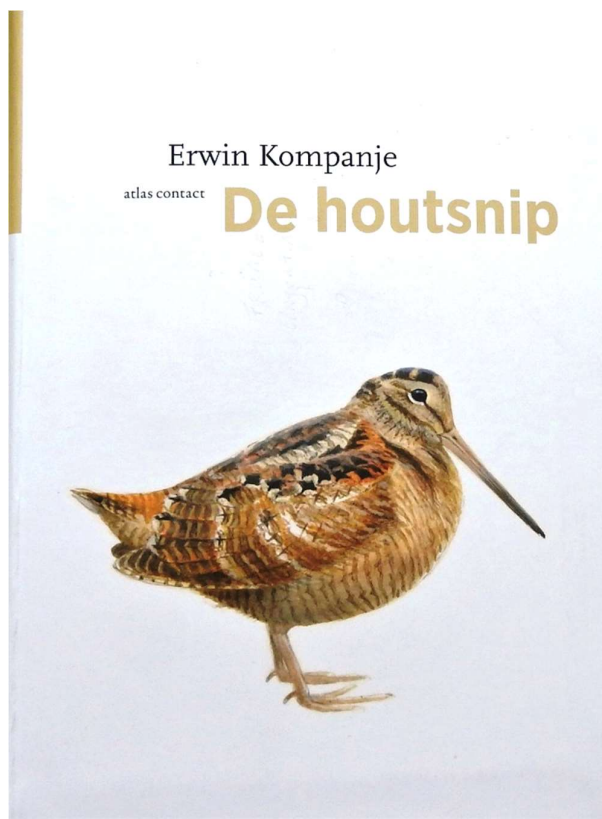

Nieuw in de Jan Verwey Bibliotheek

Jelle van Dijk

Erwin Kompanje 2022. **De houtsnip**. Uitgeverij Atlas / Contact, Amsterdam / Antwerpen. 354 pagina's. Prijs € 25.

Het 24^e deel in deze serie neemt een opvallende plaats in. In alle voorgaande delen staat het veldwerk centraal, beschreven door een gedreven onderzoeker (bijv. Kees Camphuysen over de Zilvermeeuw) of door iemand, die de onderzoekers weet te vinden (bijv. Koos Dijksterhuis over de Zwarte Specht). Het boek over de Houtsnip is echter geschreven door een museumornitholoog, die allerlei aspecten behandelt, die in de andere monografieën ontbreken.

Erwin Kompanje werkt als klinisch ethicus bij het Erasmus MC in Rotterdam en is daarnaast verbonden aan het Natuurhistorisch Museum Rotterdam (NMR) als onbezoldigd taxidermist (preparateur) en wetenschappelijk onderzoeker. Iedere keer als hij aan het werk gaat in het Erasmus MC of het NMR loopt hij even langs de grote glazen gevels om te kijken of zich vogels tegen de ruiten hebben dood gevlogen. Het zal niet verbazen dat hij daarbij nogal eens een Houtsnip kon oprapen.

Aanvankelijk werden weinig snippen geprepareerd, omdat dit vooral bij de 'vette' najaarsvogels een tijdrovend en lastig karweitje is. Als echter begin januari 2020 een Houtsnip met een korte snavel uit Naaldwijk wordt gebracht, werpt Kompanje zich op alles wat met Houtsnippen te maken heeft. Zijn speurtocht naar

'kortsnavels' brengt hem naar de belangrijke natuurmusea in binnen- en buitenland. Na het vergeefs zoeken naar vermeldingen van 'kortsnavels' in de grote handboeken (*Handbuch der Vögel Mitteleuropas* en *Birds of the Western Palearctic*) duikt hij in de Franse en Engelse jachtliteratuur. Dat blijkt een rijke bron te zijn! In de Franse monografie *La Bécasse des Bois* (1983) worden liefst 119 'kortsnavels' beschreven, waarvan 82 uit Frankrijk. Het zoeken in Nederlandse verzamelingen in combinatie met vogels verkregen via opvangcentra levert een lijst op van 13 Houtsnippen met een snavel variërend van 27,5 – 57,2 mm (normale lengte 70-74 mm). De oudste nog bestaande 'kortsnavel' in ons land, bewaard in Naturalis, betreft een snip die op 17 december 1966 geschoten werd in het duingebied Paardenkerkhof bij De Zilk.

Kompanje is van mening dat het hier niet gaat om een ondersoort, maar om een mutatie die af en toe optreedt met name in de broedgebieden van Noord-Rusland.

Bij het doorspitten van de jachtliteratuur komt de auteur natuurlijk ook de bekende vraag tegen: "Draagt de Houtsnip haar jongen?"

Er zijn namelijk nogal wat jagers, die beweren met eigen ogen dit verschijnsel waargenomen te hebben. Kompanje verwijst dit verhaal zonder meer naar het rijk der fabelen. Natuurlijk komt ook het wel en wee van de bijzondere Bols Snippenclub uitvoerig aan bod. Je kon tot dit illustere gezelschap toetreden als het je gelukt was om in aanwezigheid van getuigen met een dubbelloopsgeweer twee Houtsnippen achter elkaar te schieten. Toen Bols hiermee stopte, zette een whiskyfirma deze merkwaardige traditie voort.

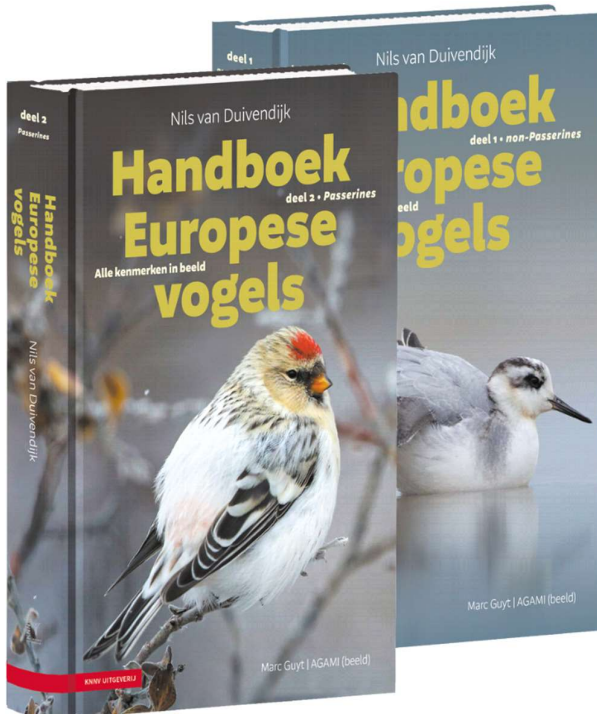
In hoofdstuk 4 worden zaken als balts, paring, nestplaats en kuikens behandeld. Kompanje stelt terecht dat je niet van paren kunt spreken en dat je ook niet het aantal broedgevallen nauwkeurig kunt vaststellen. Mannetjes houden uitgebreide baltsvluchten, waarbij ze mogelijk met verschillende vrouwtjes paren. Toch vraag ik me af of er niet wat meer gezegd zou kunnen worden over verschillende dichtheden.

Er moet toch meer over een bosgebied te zeggen zijn dan: geen broedvogel (geen baltsvlucht waargenomen) of wel broedvogel (één of meer baltsende mannetjes waargenomen). Hoewel Kompanje in de literatuurlijst wel het artikel in *De Strandloper* van Hein Verkade c.s. over de houtsnippentelling in de AWD (2016) noemt, gaat hij verder niet in op een vraag als: is het aantal baltsende mannetjes bruikbaar bij het schatten van het aantal nesten in een bepaald bosgebied?

Het boek eindigt met de oproep om door te gaan met het beschikbaar stellen van dood gevonden vogels aan natuurhistorische musea. Aan een ingeleverde vogel is door de preparateur zoveel meer te ontdekken dan alleen naam en vindplaats. Al met al een bijzonder boek over een bijzondere vogel.

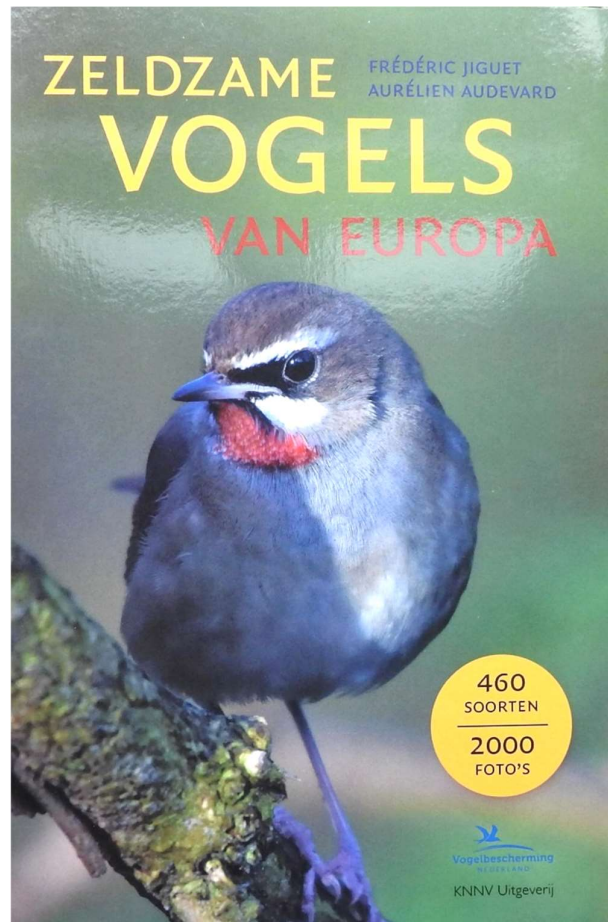
Nils van Duivendijk & Marc Guyt 2022. **Handboek Europese vogels. Alle kenmerken in beeld.** 2 delen. KNNV Uitgeverij. 1048 pagina's. Prijs € 99,95.

Dit boek neemt tussen de vele vogelgidsen een unieke plaats in. Deze gids beperkt zich namelijk tot het uiterlijk van de vogels. Gegevens over gedrag, trek, verspreiding en geluid ontbreken. Het gaat in dit boek uitsluitend om het verenkleed. In het boek worden 720 soorten besproken, die ten minste vijfmaal gezien zijn in Europa ten westen van de 35° lengtegraad (in het boek staat abusievelijk breedtegraad). De Atlantische eilanden, behorende tot Spanje en Portugal, vallen er buiten.

Voor de afbeeldingen is gekozen voor foto's. Vliegende vogels zijn geheel zonder achtergrond weergegeven, staande of zittende vogels hebben een klein 'voetstukje' gekregen. Bij de foto's is met aandachtstreepjes aangegeven waar je speciaal op moet letten. Van alle te herkennen verenkleeden en ondersoorten is een foto met toelichting opgenomen. Af en toe gaat een tekstblokje in op de naamgeving (bijv. Taigaboomkruiper en Kortsnavelboomkruiper) of de geografische variatie (bijv. bij de Winterkoning). Slechts een enkele keer wordt iets over het geluid opgemerkt (bijv. bij Glanskop en Matkop). Het is duidelijk dat dit boek een gids voor gevorderden is. Ben je alleen geïnteresseerd in het vaststellen van de soort, dan kun je beter een eenvoudige en goedkopere vogelgids kopen. Maar wil je meer weten over alle herkenbare verenkleeden en geografische variaties, dan is dit boek een uitstekende gids. Daarbij zijn zelfgemaakte foto's in veel gevallen onmisbaar. Pas op de foto zijn veel kenmerken, die deze gids noemt, goed te zien. De vogelaars die tegenwoordig bij de melding van een zeldzame vogel binnen de kortste keren samendrommen om foto's van de dwaalgast te maken, zullen dit boek dan ook zeer op prijs stellen. Maar ook als je niet direct afvliegt op meldingen van zeldzaamheden kan dit boek je veel vertellen over de variaties in het verenkleed, die je op een goede foto met

behulp van dit boek kunt zien. De twee delen worden niet uitgeleend. Ze zijn te raadplegen in het Jan Verwey Natuurcentrum op de openingsuren en na afspraak.

Andere vogelgidsen

Ons lid Hans Cornelissen schonk de Jan Verwey Bibliotheek drie vogelgidsen die een andere insteek tonen dan het uitvoerige *Handboek Europese vogels* dat hiervoor besproken werd. Zo gaat het in **Dorrestijns Vogelgids** (2007) vooral om de humoristische wijze waarop hij per soort zijn vogelbelevissen met de lezers deelt.

Het forse boek, getiteld **Vogels van Europa**, samengesteld door John Gooders (1999), begint met een mooie inleiding van ruim 80 bladzijden waarin allerlei onderwerpen passeren zoals Vogeltek, Classificatie en Habitats. Hierna volgen 200 pagina's met soortbesprekingen. Bij elke soort is een verspreidingskaartje te vinden en wordt informatie gegeven over trek, voedsel en legsels. Voor de illustraties worden zowel tekeningen als foto's gebruikt.

Het derde boek betreft de gids **Zeldzame vogels van Europa** (Jiguet & Audevard, 2018). Hierin zijn 460 zeldzame soorten te vinden, die wel eens in Europa zijn opgedoken. Van elke soort zijn één of meer foto's opgenomen die de onderscheidende kenmerken laten zien. De tekst geeft een korte toelichting en een verspreidingskaartje laat zien waar die zeldzame vogel normaliter te vinden is.

